

Arm Ierland?

Ierland staat wereldwijd bekend als de “Celtic Tiger” die zich aan de eigen schoenveters tot een ongekende welvaart heeft opgetrokken. Na eeuwen armoede en stagnatie aan de periferie van Europa lanceerde het land zich in 1987, na een zoveelste dieptepunt, op een gedurfd pad van sociale en economische transformatie. Gedragen door een brede consensus tussen werkgevers en vakbonden gingen de Ieren voluit voor loonmatiging, budgettaire discipline, belastingverlaging en innovatie. Mee profiterend van de goede conjunctuur, voltrok zich een economisch wonder. Per hoofd van de bevolking heeft Ierland vandaag het hoogste BBP van de Europese Unie, met uitzondering van Luxemburg. Ierland is vandaag de grootste exporteur per capita ter wereld. De werkloosheidspercentages zijn er nagenoeg verwaarloosbaar.

Overall in de Europese Unie wordt het Ierse mirakel gadeslagen met een mengeling van bewondering, afgunst en ongeloof. Een oase van economische bloei in het dorre Euroland moet wel iets verbergen, nietwaar. De ongelovigen lijken hun gelijk te halen met een recente studie van de *Fondation Robert Schuman*, een studieceterum ten bate van de Europese integratie. Daaruit blijkt namelijk dat Ierland het hoogste armoedepercentage van de hele Europese Unie kent. Is het Ierse mirakel dan toch een mythe?

Op het eerste gezicht zijn de cijfers inderdaad ontluisterend. Samen met Griekenland en Slovaakije kent Ierland het hoogste armoedepercentage uit de hele Europese Unie. Liefst 21% van de bevolking leeft er officieel onder de armoedegrens. Maar met statistiek, zo luidt het gezegde, kan je alles bewijzen. Dat geldt zeker voor armoedestatistiek. Alles draait daar rond de definitie van armoede. In Europa wordt armoede gedefinieerd vanuit het zogenaamde “mediaan inkomen”. Mediaan is het inkomen dat, in de schaal van beschikbare geldelijke inkomens in een gegeven land, precies in het midden ligt: de helft eronder en de helft erboven. Iedereen die minder dan 60% van het mediaan

inkomen verdient, leeft officieel onder de armoedegrens. Op basis van die inschatting komt Ierland uit op 21% armoede.

Wat is er mis met dit statistische plaatje? Wie armoede definieert vanuit de verhouding van een inkomen tot de mediaan, onderzoekt in eerste instantie de verdeling van inkomens. Het gaat om een analyse van inkomensspreiding, eerder dan van echte armoede. Voor dat laatste moet immers worden nagegaan of een gegeven inkomen, ongeacht zijn verhouding tot de mediaan, in absolute termen armoede impliceert in het betrokken land.

De definiëring van armoede vanuit een verhouding tot het mediaan inkomen verbergt dus een politieke keuze voor inkomensherverdeling. Het gaat om relatieve inkomensongelijkheid, niet om absolute armoede. Daarom is het ook gemakkelijk de “armoede” (lees: inkomensongelijkheid) te veroordelen in landen die er een andere politieke keuze op nahouden. De regelmatige schandaalstukken over de grote armoede in de Verenigde Staten zijn daarvan een mooi voorbeeld. Zij nuanceren zelden tussen inkomensongelijkheid en intrinsieke armoede.

De focus op de verhouding tot het mediaan inkomen houdt ook geen rekening met ontwikkelingsverschillen tussen landen. Een cijfer van relatieve inkomensverdeling verbergt inderdaad de werkelijke levensstandaard in het betrokken land. Een straatarm ontwikkelingsland kan in die optiek zonder officiële armoede zijn zolang iedereen maar even arm is en dus dicht bij de mediaan zit.

gebrek daaraan is gekozen voor de formule van de verhouding tot het mediaan inkomen, met alle beperkingen van dien. Het is jammer dat die beperkingen weinig doordringen in de armoederetoriek die regelmatig via pers en publieke opinie wordt gevoerd.

Het Ierse mirakel heeft massieve voordelen gehad voor honderdduizenden Ieren die

Het beeld van het arme Ierland moet met een serieuze dosis zout worden genomen. Wel is aangetoond dat de spectaculaire groei van de Ierse economie, ondanks massieve voordelen voor de Ierse armen, niet heeft geleid tot een parallele inkomensverdeling. Wat is verkiesbaar: snellere economische groei met algemene maar ongelijke inkomensstijging, of tragere economische groei met meer herverdeling?

Die karikatuur is trouwens gedeeltelijk aanwezig in de hier besproken studie. Want terwijl Ierland er helemaal onderaan het rijtje bengelt, staan aan de andere kant van het spectrum Tsjechië en Hongarije bij de Europese landen met de minste armoede. Toch niet bepaald landen die we spontaan associëren met hoge welvaart. Door de verschillen in welvaartsontwikkeling kan de doorsnee “arme” Ier veel beter af zijn dan een “rijke” Hongaar of Tsjech. Gemeten aan de verhouding tot het mediaan inkomen, is men veel beter “arm” in een land met een hoge welvaart dan “rijk” in een land met een lage welvaart.

Kortom: het beeld van het arme Ierland moet met een serieuze dosis zout worden genomen. Een betrouwbaar armoedebeeld vergt een inschatting van geldelijke inkomens in absolute termen en van andere inkomensbronnen en eigendommen, getoetst aan de lokale levensduurte en aan de evolutie van de inkomens in de tijd. De Europese statistieken zijn daarvoor onvoldoende verrijkt of compatibel. Bij

voordien in een precare situatie leefden. Ierland heeft zijn werkloosheid van 16,3% in 1988 gereduceerd tot 4,2% vandaag. Tussen 1990 en 2005 steeg de werkgelegenheid er van 1,1 miljoen tot 1,9 miljoen eenheden. De Ierse tewerkstellingscreatie is met name ten goede gekomen van werknemers met een lage productiviteit, die in andere Europese landen vaak in de werkloosheid wegteren. De gemiddelde Ierse levensstandaard is in één generatie van bij de laagste tot bij de hoogste van Europa geëvolueerd. Het percentage Ierse huishoudens dat in echte inkomensdeprivatie leeft, werd alleen al tussen 1987 en 1998 meer dan gehalveerd.

Wel is aangetoond dat de spectaculaire groei van de Ierse economie en tewerkstelling niet heeft geleid tot een parallele inkomensherverdeling. De algemene stijging van de inkomens is niet evenredig verdeeld onder de gehele bevolking. Dat geeft een toename van de “armoede” – lees: van de gemiddelde afstand tot het mediaan inkomen – als

paradoxaal resultaat. Ierland leert ons dat relatieve inkomensongelijkheid de prijs is die wordt betaald voor een snelle economische expansie waarvan nochtans iedereen, inclusief de armen, in absolute termen beter wordt. Ierland heeft inderdaad bewust gekozen voor een algemene verlaging van zowel zijn vennootschapsbelasting, personenbelasting als kapitaalbelasting. Daardoor is de economische ontwikkeling niet evenredig herverdeeld onder alle bevolkingsgroepen. Tegenover die inkomensongelijkheid staat wel een indrukwekkend palmares van meer welvaart, meer werkgelegenheid en de inclusie van achtergestelde groepen.

Wat is verkiesbaar: snellere economische groei met algemene maar ongelijke inkomensstijging, of tragere economische groei met meer herverdeling? Dat is voer voor oeverloos politiek gehannes. De beste graadmeter zijn de mensen zelf. Die stemmen met de voeten. Door de eeuwen heen was Ierland een land van emigratie. Gedreven door armoede en hongersnood trokken de Ieren massaal weg, vooral naar

de Nieuwe Wereld in de Verenigde Staten. Vandaag is Ierland per capita het grootste immigratieland uit de EU. Vooral sinds de uitbreiding van de EU naar Oost- en Centraal Europa is Ierland een magneet voor honderdduizenden armere Europeanen die daar welvaart en geluk komen zoeken. Blijkbaar verkiezen zij groei boven gelijkheid.

Zeker is ook dat snellere economische groei uiteindelijk ook meer budget oplevert voor de uitbouw van sociale bescherming. Misschien moeten we dus wel meer ongelijkheid toelaten om de solidariteit te redden. België mag zich terecht die vraag stellen. Want ondanks de hoge belastingen en een dure sociale zekerheid kent ook België een relatieve armoede van 15%. Amper 6% beter dan het dynamische Ierland, maar zonder de groeikansen van het Ierse mirakel. Aan u de keuze.

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute
Docent sociaal recht UGent en VUB

Verschenen als aparte opiniestukken in De Tijd van 27 juni 2006 en 1 juli 2006.

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'Institut Itinera est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever – Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur.

Disclaimer: The views presented in this Nota are those of the author(s) and do not necessarily represent those of the Itinera Institute. Nota describe research in progress by the author(s) and are published to elicit comments and to further debate.